

Röster om kriget mellan Hamas och Israel

Nedan återges fyra kritiska röster om kriget mellan Hamas och Israel. Vi får historiska tillbakablickar, insyn i Israels politik när det gäller palestinierna, palestiniernas situation, arabstaternas hållning till konflikten m m.

De som får komma till tals är:

Adam Shatz – Författare och USA-redaktör för *London Review of Books*. Hans artikel utgår främst från situationen i Gaza

Michel Warschawski – Israelisk anti-sionistisk aktivist, tidigare medlem i den marxistiska organisationen Matzpen, och därefter en av grundarna till den palestinsk-israeliska organisationen ”Alternative Information Center (AIC).

Raja Shehadeh – Palestinsk jurist, författare och människorättsaktivist

Fintan O’Toole – Är professor i irländsk litteratur vid Princeton University och ingår i redaktionskommittén i *The New York Review of Books*

Martin Fahlgren 1/11 2023

Innehåll

London Review of Books	1
<i>Hämndens patologi</i>	<i>1</i>
Mediapart.....	10
<i>Michel Warschawski: ”Vi har överskridit vad som är krigsförbrytelser i Gaza”.....</i>	<i>10</i>
New York Review of Books.....	13
<i>Skäl till förtvivlan</i>	<i>13</i>
<i>Ingen ände i sikte i Gaza.....</i>	<i>16</i>

Lästips

Göran Greider: [Jag är så trött på att Hamas kallas vänster](#) (*Aftonbladet*)

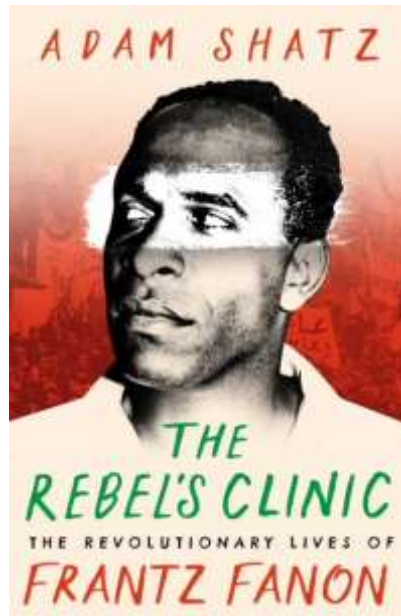
London Review of Books

Hämndens patologi

Adam Shatz

Ur *London Review of Books*, N° 21, 2 november 2023

Adam Shatz är författare till en ny biografi om Frantz Fanon, *The Rebel's Clinic: The Revolutionary Lives of Frantz Fanon*, som beräknas komma ut i januari 2024.

Den 16 oktober samtalade Sabrina Tavernise, programvärd för *New York Times* podcast *The Daily*, med två palestinier på Gazaremsan. ”Ja, Abdallah”, sade Tavernise till Abdallah Hasaneen, bosatt i Rafah, nära den egyptiska gränsen, som bara från sin balkong kunde få någon signal på sin mobil, ”vi har ju talat om alla flygräder som skett sedan i lördags, och det som hände i lördags var ju också Hamas blodiga attack på Israel. Vad tycker du om den attacken? Vad är din syn på den?”

”Det går bara inte att sätta folk i fängelse, ta ifrån dem deras grundläggande rättigheter, och sedan tro att det inte ska komma någon reaktion”, svarade Hasaneen. ”Det går inte att av-humanisera folk och tro att inget ska hända ... Jag är inte Hamas och har aldrig varit någon stor anhängare av Hamas ... Men det som händer handlar inte alls om Hamas”.

Tavernise [förläget]: ”Vad handlar det om då?”

Hasaneen: ”Det handlar om etnisk rensning av det palestinska folket, det handlar om 2-3 miljoner palestinier. Det var därför Israel det första man gjorde var att skära av vattentillgången och skära av elektriciteten och stoppa livsmedelsleveranserna. Därför handlar inte detta om Hamas, det handlar aldrig om det. Det handlar om vårt misstag att födas som palestinier.”

En kvinna vid namn Wafa Elsaka var den andra gästen hos Tavernise. Hon hade nyligen återkommit till Gaza efter att i 35 år ha arbetat som lärare i Florida. Helgen innan hade Elsaka flytt från familjens hem sedan Israel beordrat de 1,1 miljonerna boende i norra Gaza att lämna

sina hem och bege sig söderut under hot om en nära förestående markinvasion. Tiotals palestinier dödades av bomber medan de befann sig på vägar som de av Israel fått veta skulle vara säkra. ”Vi upplevde 1948 och allt vi ber om är att kunna uppfostra våra barn i fred”, sade Elsaka. ”Varför måste historien upprepas igen? Vad vill de? Vill de ha Gaza? Vad ska de göra av oss? Vad ska de göra med folket? Jag vill få svar på de frågorna så att vi vet. Vill de kasta ut oss i havet? Gör det då, håll inte på och plåga oss! Gör det då ... Förut brukade jag säga att Gaza är ett fängelse under bar himmel. Nu säger jag att det är en öppen grav ... Tror ni att folk här är vid liv? De är zombier.” När Tavernise dagen därpå talade med Hasaneen igen berättade han att han och hela hans familj hukade sig i samma rum så att de åtminstone skulle få dö tillsammans.

Situationen i Gaza har nått otroliga extremer de senaste dagarna, men det är inget nytt. I sin novell ”Brev från Gaza” från 1956 beskriver Ghassan Kanafani det som ”mer sönderkramat än hur någon kan känna sig mitt i en förfärlig mardröm, där de smala gatorna har en speciell lukt, lukten av nederlag och fattigdom”. Huvudpersonen i novellen, en lärare som i årtal arbetat i Kuwait, har kommit tillbaka efter en israelisk bombräd. När hans brorsdotter kommer och vill krama honom ser han att hon fått ena benet amputerat: hon hade blivit träffad när hon försökte skydda syskonen från bomberna.

För att tala med Amira Hass, en israelisk journalist som i många år rapporterat från Gaza, ”förkroppsligar Gaza den centrala motsättningen i staten Israel – demokrati för några, fördrivning av andra; det är en blottlagd nerv för oss. I Israel säger man inte ’far åt helvete’, man säger ’far till Gaza’.”

Ockupationsmyndigheterna har alltid behandlat det som ett gränsland, mer som södra Libanon än Västbanken, där andra, mycket strängare, regler råder. Efter att ha erövrat Gaza 1967 bevitnade Ariel Sharon, då ansvarig general för Israels södra kommando, hur tiotals palestinier blev avrättade utan rättegång, misstänkta för att vara inblandade i motståndet (det är osäkert hur många som dog) och hur tusentals hem förstördes: det kallades för ”pacifiering”. 2005 ledde Sharon ”slutet på det militära engagemang”: Israel drog tillbaka 8 000 bosättare från Gaza, men i stort förblev det under israelisk kontroll och sedan Hamas vann valet 2006 har det varit satt under blockad, som den egyptiska regeringen bidrar till att förstärka. ”Varför lämnar vi inte Gaza och flyr?”, frågar sig Kanafanis huvudperson 1956. Idag skulle det vara ren fantasi. Gazas folk – två tredjedelar av dem är barn och barnbarn till flyktingar från andra delar av Palestina – är de facto fångar på ett territorium som blivit amputerat från resten av deras hemland. De kan bara lämna Gaza om Israel beordrar dem att flytta till en ”humanitär korridor” i Sinai, om Egypten gav efter för USA:s påtryckningar och öppnade gränsen.

Orsakerna till Al-Aqsa-flodvågen, som Hamas kallar sin offensiv, var knappast något mysterium: att åter sätta palestiniernas kamp i centrum i en tid då den såg ut att ha hamnat utanför det internationella samfundets dagordning, att säkra frigivning av politiska fångar, att slå håll på närmandet mellan Israel och Saudiarabien, att ytterligare förödmjuka den impotenta Palestinska Myndigheten, att protestera mot bosättarnas våld på Västbanken och religiösa judars och israeliska företrädares provokativa besök i Al-Aqsa-moskén i Jerusalem och, sist men inte minst, att meddela israelerna att de inte är oöverbärliga, att det kan stå dem dyrt att behålla status quo i Gaza. Med kuslig succé: för första gången sedan 1948 var det stridande palestinier, inte israeliska soldater, som ockuperade städerna vid gränsen och satte skräck i invånarna där. Aldrig tidigare hade Israel mindre liknat en fristad för det judiska folket. Som Mahmoud Muna, ägare till en bokhandel i Jerusalem, sade var ”verkan av Hamas attack som att krympa det som hänt de senaste hundra åren till en vecka”. Men priset är enormt för att på detta vis slå sönder status quo, detta slag för någon form av morbid jämlighet med Israels enastående krigsmaskin.

Al-Aqsamosken i Jerusalem (Foto: Posi66, CC BY-SA 3.0)

Soldaterna från Hamas och Islamiska Jihad – brigader med ungefär 1 500 kommandosoldater – dödade över tusen civila, också kvinnor, barn och nyfödda. Det går inte att säga varför Hamas inte nöjde sig med att uppnå sina initiala mål. Den första fasen av Al-Aqsa-flodvågen var klassisk – och legitim – gerillakrigsföring mot en ockupationsmakt: soldater bröt sig igenom gränsen och stängslen vid Gaza och attackerade de militära utposterna. De första bilderna av stormningen, plus rapporter om att stridande från Gaza tagit sig in i tjugo israeliska städer, gav upphov till en förståelig eufori bland palestinierna; det gjorde också dödandet av hundratals israeliska soldater och att upp till 250 togs som gisslan. I Väst är det få som minns att när palestinierna från Gaza 2018-19 protesterade vid gränsen, under den Stora återvändarmarschen, dödade israeliska styrkor 223 demonstranter. Men palestinierna minns och dödandet av obehäpnade demonstranter har bara ökat lockelsen i väpnad kamp.

Den andra fasen blev emellertid helt annorlunda. Tillsammans med invånare i Gaza, det var första gången någonsin som många av dem lämnade området, inledde Hamas soldater en orgie i mord. De förvandlade ett raveparty till en bloddränkt backanal, ett nytt Bataclan [efter den konsertlokal i Paris som terrorister slog till mot i november 2015, ö.a.]. De var på jakt efter familjer i deras hem på kibbutzer. De dödade inte bara judar utan även beduiner och migrantarbetare (flera av offren var judar som gjort sig kända för sitt solidaritetsarbete med palestinierna, bl a Vivian Silver, en israelisk-kanadensiska som nu är gisslan i Gaza.) Som Vincent Lemire konstaterade i *Le Monde* tar det sin tid att döda ”civila som gömt sig i garage och parkeringshus eller skyddsrum”. Målmedvetenheten och tålamodet hos Hamas soldater var isande.

Inget tidigare i palestiniernas väpnade motstånd mot Israel kommer ens i närheten av omfattningen av denna massaker – inte Svarta septembers attack under OS i München 1972, inte Ma'alot-massakern [14-15 maj 1974 då 115 tonåringar på skolresa i norra Israel togs som

gisslan av några medlemmar av DFLP (Demokratiska Fronten för Palestinas Befrielse), det hela slutade med att 25 i gisslan och ytterligare sex civila dödades, ö.a.]. Fler israeler dog den 7 oktober än under de fem år den andra Intifadan varade. Hur ska denna karneval av mord förklaras? Det raseri intensifieringen av Israels repression lett till är säkert en orsak. Det senaste året har drygt 200 palestinier dödats av den israeliska armén och bosättarna, många av dem minderåriga. Men raseriet har mycket djupare rötter än den politik Netanyahu's högerregering står för. Det som skedde den 7 oktober var ingen explosion, det handlade om metodiskt mördande och det systematiska dödandet av folk i sina hem var en bitter upprepning i miniatyr av den massaker av Israel stödda falangister genomförde i flyktinglägren i Sabra och Shatila i Libanon. Att videor av dödandet metodiskt lades ut på sociala medier tyder på att hämnd var ett motiv för Hamas befälhavare: Mohammed Deif, chef för Hamas militära flygel, förlorade hustru och två barn i en flygräd 2014. Det får en att tänka på Frantz Fanons iakttagelse att ”den koloniserade är en förföljd person som hela tiden drömmer om att bli förföljaren”. Den 7 oktober gick den drömmen i uppfyllelse för dem som gick över gränsen in i södra Israel: äntligen skulle israelerna få känna på samma hjälplöshet och fasor som de själva fått känna av hela livet. Skådespelet med jublande palestinier – och senare förnekanden av att några civila hade dödats – var skrämmande men knappast förvånande. I kolonialkrig, skriver Fanon, ”är det som är gott det som skadar den andre mest”.

Det som tog israelerna nästan olika hårt som själva attacken var att ingen sett den komma. Den israeliska regeringen hade förvisso av egyptierna i allmänna ordalag blivit varnad för att Gaza var oreglerligt. Men Netanyahu och hans medarbetare trodde att de framgångsrikt tämjt Hamas. När Israel nyligen omgrupperade ett stort antal soldater från gränsen till Gaza till Västbanken, med uppgift att skydda bosättare som genomförde pogromer i Huwara och andra palestinska städer, kände de ingen anledning till oro: de hade ju världens mest sofistikerade övervakningssystem och ett omfattande nätverk av informatörer i Gaza. Iran var det verkliga hotet, inte palestinerna, som saknade förmåga – och kompetens – för att iscensätta någon mer betydande attack. Det var denna arrogans och rasistiska överlägsenhet, närd av åratals ockupation och apartheidstyre, som var orsak till ”underrättelsemissen” den 7 oktober.

Många jämförelser har gjorts med Al-Aqsa-flodvågen: Tetoffensiven, Pearl Harbor, Egyptens attack i oktober 1973, som inledde Yom Kippur-kriget och så, förstås, 11 september. Men den mest slående jämförelsen är en viktig, och nästan bortglömd, episod i självständighetskriget i Algeriet: upproret i Philippeville i augusti 1955. Omringad av den franska armén, rädd för att tappa mark till muslimska politiker inriktade på en förhandlingslösning, inledde FLN en kuslig attack i och kring hamnstaden Philippeville. Bönder beväpnade med granater, knivar, klubbor, yxor och hötjugor dödade – och i många fall sprätte upp magarna på – 123 personer, de flesta européer men också ett antal muslimer. För fransmännen tycktes våldet oprovocerat, men gärningsmännen ansåg att de hämnades de tusentals muslimer som dödade av den franska armén, med hjälp av bosättarnas miliser, efter upplöpet för självständighet 1945. Som reaktion på Philippeville genomförde den franske liberala generalguvernören Jacques Soustelle, som kolonin av européer betraktade som en opålitlig ”arabälskare”, en repressiv kampanj då över tiotusen algerier blev dödade. Soustelle hade gått i FLN:s fälla: arméns brutalitet drev algerierna i armarna på rebellerna precis som Israels grymma svar sannolikt kommer att stärka Hamas, i varje fall tillfälligt, även bland de palestinier i Gaza som avskyr dess auktoritära styre. Soustelle själv medgav att han bidragit till att gräva ”en vallgrav fylld av blod”.

Samma vallgrav håller på att grävas i Gaza idag. Israels armé är fast besluten att vedergälla den förödmjukelse Hamas utsatt den för och skiljer sig därvid – och agerar inte mer intelligent – inte från fransmännen i Algeriet, briter i Kenya eller amerikanerna efter 11 september. Israels brist på respekt för palestinska liv har aldrig varit mer inbiten eller mer uppenbar och den eldas på av en diskurs där adjektivet ”folkmordsliknande” inte längre förefaller som bara

ett bildligt uttryck. Bara under de sex första dagarna av flygräder fällde Israel över 6 000 bomber och drygt dubbelt så många civila har redan dött under bomberna som de som döddes den 7 oktober. De grymheterna handlar inte om överdrifter eller ”oavsiktliga skador”: de sker avsiktligt. Som Israels försvarsminister Yoav Gallant uttryckt det, ”vi slåss mot mänskliga djur och kommer att agera därefter”. (Fanon: ”när kolonialisten talar om de koloniserade använder han sig av zoologiska termer” och ”talar konstant om monster”.) Efter Hamas attack har den israeliska extremhögerens utrotningsretorik nått en febertopp och spridit sig till det allmänna språkbruket. ”Zero Gazabor” lyder en israelisk slogan. En medlem av Likud, Netanyahu’s parti, sade att Israels mål måste vara ”ett Nakba som överträffar Nakba 1948”. ”Menar du allvar med att fråga mig om palestinska civila?”, sade Israels förre premiärminister Naftali Bennett till en reporter på Sky News. ”Vad är det för fel på dig? Vi slåss mot nazister.”

”Naziststämpeln” på Israels motståndare är en gammal strategi som går att sälja in krigen och den expansionistiska politiken med. Menachem Begin sade att han slogs mot nazisterna under kriget 1982 i Libanon mot PLO. I ett tal 2015 antydde Netanyahu att nazisterna kunde ha deporterat, i stället för att utrota, Europas judar om inte stormuftin av Jerusalem, Haj Amin al-Husseini, inte hade planterat Slutlösningen i huvudet på Hitler. I sin skamlösa manipulering av Förintelsen och svartmålning av palestinerna som än värre nazister än nazisterna själva, blir de israeliska ledarnas handlingar ”till ett hån mot den egentliga innebörden i den judiska tragedin”, som Isaac Deutscher konstaterade efter Sexdagarskriget 1967. Dessutom bidrar de jämförelserna till att rättfärdiga än mer övergrepp på det palestinska folket.

Sadismen i Hamas attack har gjort det mycket lättare att använda sig av Naziststämpeln, återuppväcka kollektiva minnen, överförda från den ena generationen till den andra, av pogromer och Förintelsen. Att judarna, både i Israel och diasporan, sökt förklaringar till sitt lidande i en historia av antisemitiskt våld är bara vad man kunde vänta sig. Traumat över generationerna är lika levande bland judar som bland palestinier och Hamas attack rörde vid den känsligaste delen av deras psyken: rädslan för utplåning. Men minnena kan också förblinda. Det är länge sedan judar upphörde att vara hjälplösa parias, ”de andra” i Västs ögon. Den stat som gör anspråk på att tala i deras namn förfogar över en av världens mäktigaste arméer – och en kärnvapenarsenal, den enda i regionen. Grymheterna den 7 oktober kan påminna om pogromerna, men Israel är inte det judiska bosättningsområdet i Tsarryssland.

Som historikern Enzo Traverso konstaterat intar det judiska folket ”nu en tämligen unik ställning i västvärldens kollektiva minne. Dess lidanden framhålls och är föremål för rättsligt skydd, som om judar alltid skulle behöva någon speciell lagstiftning”. Historien av antisemitisk förföljelse i Europa gör att Västs engagemang för judiska liv är fullt förståeligt. Men vad Traverso benämner ”Förintelsen som civil religion” kommer allt mer på bekostnad av engagemanget för muslimerna – och på bekostnad av varje ärlig hantering av Palestinafrågan. ”Det som skiljer Israel, USA och andra demokratier i svåra situationer som denna är vår respekt för internationell rätt och, därmed, krigets lagar”, sade USA:s utrikesminister Antony Blinken den 11 oktober. Samtidigt hedrade Israel internationell rätt genom att jämna byar med marken och döda hela familjer – en påminnelse, som Aimé Césaire [martiniquisk-fransk författare och politiker, 1913-2008, aktiv mot kolonialismen, myntade bl a uttrycket *négritude*, ö.a.] konstaterande att ”kolonialismen leder till *avcivilisering* av kolonialisten, gör honom *brutal* i ordets rätta bemärkelse”.

Efter Hamas attack har Biden-administrationen förordat en folkomflyttning, som skulle kunna leda till ett nytt Nakba. Den har exempelvis stött en föregivet temporär omplacering av miljoner palestinier till Sinai så att Israel kan fullfölja sin offensiv mot Hamas. (Egyptens president Abdel Fatah al-Sisi svarade att om Israel var så angeläget om Gazaflyktingarnas välbefinnande skulle man förflytta dem till Negevöknen – dvs på den israeliska sidan av gränsen till Egypten.) För att underlätta sin offensiv har Israel fått ytterligare vapenleveranser av USA,

som också omgrupperat två hangarfartyg i östra Medelhavet som en varning till Hamas främsta bundsförvanter i regionen, Iran och Hizbollah. Den 13 oktober lät USA:s utrikesdepartement sprida ett internt memorandum där tjänstemän uppmanades att inte använda ord som, eller meningar innehållande, ”de-eskalering/eldupphör”, ”slut på våld/blodsutgjutelse” och ”återställande av lugnet” – inte ens de mildast tänkbara uttrycken för kritik kunde tolereras. Några dagar senare lade USA i FN:s säkerhetsråd som väntat in sitt veto (Storbritannien lade ned rösten) mot en resolution som manade till en ”humanitär paus” i Gaza. På CBS News program *Face the Nation* sade Jake Sullivan, Bidens nationella säkerhetsrådgivare, att ”framgång” i kriget var lika med ”långsiktig säkerhet och trygghet för den judiska staten och det judiska folket”, utan minsta hänvisning till någon säkerhet och trygghet – eller den fortsatta statslösheten – för det palestinska folket. Sen halkade han med tungan och var på vippen att ställa sig bakom palestinernas rätt att återvända: ”när folk lämnar sina hem under en konflikt, lämnar sina hus, förtjänar de rätten att få återvända till de hemmen, de husen. Och den rådande situationen ser inte annorlunda ut”. Kanske ett scenario som en israelisk markoffensiv kommer att göra ännu mer sannolik. USA:s stöd till eskaleringen kan vara en klok valtaktik av Biden, men den bär med sig risken för att utlösa ett krig i hela regionen.

Ända till den förödande explosionen vid Al-Ahli Arab Hospital den 17 oktober – en bombning som Netanyahu omedelbart anklagade ”de barbariska terroristerna i Gaza” för – liknade tidningarna i USA för det mesta pressreleaser från den israeliska armén. De sprickor som börjat ge utrymme åt palestinsk verklighet, med ord som ”ockupation” och ”apartheid”, försvann över en natt: bevis, kanske, för hur små och bräckliga de retoriska framgångarna varit. I en ledarartikel i *New York Times* sades att Hamas angripit Israel ”utan någon direkt anledning” och ett lismande porträtt på en pensionerad israelisk general publicerades där han ”plockade fram sin pistol för att ta itu med Hamas” – hans råd till armén var att ”jämna Gaza med marken”. (Än en gång visade Israels utomordentliga dagstidning *Haaretz* fegheten hos pressen i USA och anklagade Netanyahus regering för att det var dess ”annekteringar och fördrivningar” som orsakat kriget.) MSNBC:s [en av fyra dygnet runt-täckande nyhetskanaler i USA och konkurrent till Fox News, ö.a.] tre muslimska nyhetsankare försvann ur etern ett tag i något som liknade hänsyn till israelisk ömtålighet. Rashida Tlaib, en palestinsk-amerikansk kongressledamot från Detroit, har anklagats för att stå bakom Hamas på grund av sin kritik av Israels armé. Hatbrott mot muslimer har förekommit och som åtminstone till en del eldats på av den våg av utbredd islamofobi som inte synts till sedan kriget mot terrorn. Bland de första offren: en sexårig palestinsk pojke i Chicago, Wadea Al-Fayoume, som mördades av familjens hyresvärd som uppenbar vedergällning för 7 oktober.

I Europa har uttryck för stöd till palestinerna tabubelagts och i en del fall till och med förklarats som brottsliga. Den palestinska författaren Adania Shibli fick veta att ceremonin på bokmässan i Frankfurt då hon skulle få pris för sin roman *En obetydlig detalj* – baserad på den sanna historien om hur en palestinsk beduinflicka 1949 våldtogs och dödades av israeliska soldater, blivit inställd. Frankrike har förbjudit pro-palestinska demonstrationer och fransk polis har använt sig av vattenkanoner för att skingra en samling till stöd för Gaza på Place de la République i Paris. Storbritanniens inrikesminister Suella Braverman har vädrat planer på att förbjuda Palestinas flagga. Tysklands förbundskansler Olaf Scholz har sagt att ”Tysklands ansvar som härrör från Förintelsen” förpliktigade landet att ”stå upp för staten Israels existens och säkerhet” och skyllde allt lidande i Gaza på Hamas. En av få västliga företrädare som uttryckt sin avsky för vad som sker i Gaza var Dominique de Villepin, tidigare premiär- och utrikesminister i Frankrike [känd för sitt tal i FN 2003 då han förklarade varför Frankrike inte ställde sig bakom USA:s invasion av Irak, ö.a.]. På fransk radio fördömde han Västs ”minneslucka” beträffande Palestina, en ”glömska” som fått EU att tro att ekonomiska överenskommelser och vapenförsäljning mellan Israel och dess nya arabiska vänner i Gulfen skulle få

den palestinska frågan att försvinna. Den 14 oktober gick Ione Belarra, minister för sociala rättigheter i Spaniens regering och medlem av vänsterpartiet *Podemos*, ännu längre genom att kritisera Israel för folkmordsmässig kollektiv bestraffning och kräva att Netanyahu skulle ställas inför rätta för krigsförbrytelser. Men Tlaib, de Villepin och Belarra har klart över-skuggats av västliga politiker och kommentatorer som ställt sig på Israels sida som den ”civiliserade” parten i konflikten och bara utövar ”rätten att försvara sig” mot de barbariska araberna. All diskussion om ockupationen, om rötterna till konflikten, likställs hela tiden med antisemitism.

Judiska ”vänner till Israel” kanske ser detta som en triumf. Men som Traverso framhåller förflyttar Västs okritiska stöd till Israel, och att man sätter judiskt lidande före palestinska muslimer, ”judarna till strukturer av dominans”. Värre är att när Väst överger sin neutralitet beträffande Israels agerande utsätter man judar i diasporan för ökad risk för antisemitiskt våld, oavsett om det handlar om jihadistiska grupper eller ensamvargar. Att tysta palestinska röster för att öka tryggheten för judar kommer tvärtom oundvikligen att öka judisk otrygghet.

Den enkelriktade behandlingen av kriget i västliga medier får motsatt effekt i arabvärlden, och stora delar av det Globala syd, där Västs stöd för Ukrainas motstånd mot den ryska aggressionen, och dess vägran att göra något åt Israels aggression mot palestinier under ockupation, redan lett till anklagelser om hyckleri. (De motsättningarna erinrar om sprickorna 1956 då folk i ”u-länderna” slöt upp bakom Algeriets kamp för självständighet, medan västländerna stödde det ungerska motståndet mot Sovjets invasion.) I länder som kämpat mot kolonialt styre, de vitas herravälde och apartheid slår palestinernas kamp för självständighet, under villkor av grotesk asymmetri, an på mäktiga strängar. Och sedan har vi Hamas anhängare inom den ”de-koloniala” vänstern, många av dem förskansade på västliga universitet. En del av ”de-kolonialisterna” – inte minst franska *Parti des Indigènes de la République* [Partiet för landets ursprungsfolk], som reservationslöst hyllat Al-Aqsa-flodvågen – verkar nästan förhaxade av Hamas våld och betecknar det som en form av antikolonialistisk rättvisa av det slag Fanon förespråkade i ”Om våld”, det omstridda första kapitlet av *Jordens fördömda*. ”Vad trodde ni då allesammans att de-kolonialisering betydde?”, undrade den somalisk-amerikanska författaren Najma Sharif på X. ”Känslor? Artiklar? Essäer? Förlorare.” ”De-kolonialisering är ingen metafor” mässade Al-Aqsa-flodvågens groupies. Andra antydde att de ungdomar som dödades på raveparty bara fått vad de förtjänade för att ha haft fräckheten att anordna ett party bara några kilometer från gränsen till Gaza.

Det stämmer förstås att Fanon förordade väpnad kamp mot kolonialismen, men han talade om den koloniserades användning av våld som en ”avgiftning”, inte som något ”renande” som det heter i en vida spridd felöversättning. Han såg med psykiaterns ögon på de blodiga formerna av antikolonialt våld och ställde en diagnos på den hämndlystna patologi som uppstått under kolonialt förtryck, han skrev inte ut något recept. Det var bara naturligt, skrev han, ”att exakt samma folk som konstant blivit öronbedövade med att maktspråk och våld var det enda språk som de förstod nu bestämt sig för att uttrycka sig genom våld”. Han hänvisade till de fenomenologiska erfarenheterna hos anti-koloniala stridande för att konstatera att i allra första början av upproret kan ”liv bara materialiseras ur kolonialistens ruttnande kadaver”.

Men Fanon skrev också sorgset om effekterna av krigstrauman – också det trauma antikoloniala rebeller upplever efter att ha dödat civila. Och i ett stycke som inte så många av hans nutida beundrare velat citera varnade han för att ...

... rasism, hat, bitterhet och den ’legitima viljan till hämnd’ inte ensamma kan bära ett befrielsekrig. Dessa blixtar av medvetenhet, som slungar kroppen in i en zon av turbulens, som kastar ut den i en närmast patologiskt drömligt tillstånd där åsynen av den andre åstadkommer svindel, där mitt blod kräver den andres blod, detta passionerade utbrott i öppningsfasen om kommer att upplösas

om det lämnas åt sig självt. Kolonialkrafternas oräkneliga övergrepp ger naturligtvis utrymme åt emotionella faktorer i kampen, ger aktivisten ytterligare anledning att hata och nya skäl att ge sig ut i jakt på ”en kolonialist som går att döda”. Men, sakta men säkert, kommer ledarna att förstå att hat inte får stå på dagordningen.

För att organisera en effektiv rörelse ansåg Fanon att de anti-koloniala aktivisterna måste bemästra frestelsen till primitiv hämnd och utveckla vad Martin Luther King, som här citerade Reinhold Niebuhr, kallade ”en andlig disciplin mot hämndbegär”. I linje med detta omfattade Fanons vision av de-kolonialisering inte bara koloniserade muslimer, som befriade sig från det koloniala förtryckets ok, utan också medlemmar av den europeiska minoriteten och judar (själva tidigare en ”ursprungsgrupp” i Algeriet), så länge som de anslöt sig till befrielsekampen. I *En döende kolonialism* hyllade han vältaligt de icke muslimer i Algeriet som, tillsammans med sina muslimska kamrater, trodde på en framtid där algerisk identitet och medborgarskap skulle definieras utifrån gemensamma ideal, inte etnicitet eller religion. Att den visionen gick under, på grund av fransmännens våld och FLN:s auktoritära islamiska nationalism, är en tragedi som Algeriet fortfarande inte hämtat sig från. Krossandet av denna vision, också buren av intellektuella som Edward Said och en liten men inflytelserik minoritet av palestinier och israelisk vänster, har inte varit mindre skadlig för folket i Israel-Palestina.

”Vad som fyller mig med fasa” skrev den palestinske historikern Yezid Sayigh till mig i ett email ...

... är att vi befinner oss vid en vändpunkt i historien. De djupgående förändringar som i varje fall de båda senaste decennierna gett upphov till höger- och rent av fascistiska rörelser (och regeringar) har redan funnits på plats. Därför ser jag Hamas slakt på civila som i stort en motsvarighet till Sarajevo 1914 eller kanske Kristallnatten 1938 som pådrivare eller utlösare av mycket bredare tendenser. På en ’lägre nivå’ fylls jag av raseri mot Hamas för att i stort ha lyckats utplåna allt vi kämpat för i decennier och bestört över dem som inte klarar av att behålla sin kritiska förmåga och skilja mellan motstånd mot Israels ockupation och krigsbrott, som blundar för vad Hamas gjorde på kibbutzerna i södra Israel. Etniskt klan tänkande.

Den de-koloniala vänsterns etniskt-klanmässiga fantasier, med sitt mässande ur Fanon och postande av bilder på skärmflygare, är verkligen perversa. Som den palestinske författaren Karim Kattan skrev i en gripande artikel i *Le Monde* tycks det vara omöjligt för en del av Palestinas självutnämnda vänner att kunna säga: ”Massakrer som de som skedde vid rave-partyt är totalt fasansfulla och Israel är en grym kolonialmakt.” I en tid av nederlag och passivisering, där de mest extrema stämmorna förstärkts av sociala medier, verkar en våldskult ha fått greppet om delar av vänstern och kortslutit alla tankar på empati med israeliska civila.

Men den radikala vänsterns våldskult är mindre farlig, den får inte samma konsekvenser, som den Israel och dess uppbackare står för, först och främst Biden-administrationen. För Netanyahu handlar kriget om en kamp för att överleva – för egen del lika mycket som för Israels. Han har vanligen föredragit taktiskt manövrerande och dragit sig för fullskaliga offensiver. Även om han lett Israel i flera angrepp på Gaza är han också arkitekten bakom en form av uppgörelse med Hamas, en hållning han motiverade 2019 på ett möte med Likud-medlemmar i Knesset då han sade att ”alla som vill omintetgöra en palestinsk stat måste stå ut med att bädda för Hamas och föra över pengar till Hamas”. Netanyahu insåg att så länge som Hamas hade makten i Gaza skulle det inte bli några förhandlingar om en palestinsk stat. Hamas offensiv har inte bara skingrat satsningen på att den bräckliga balansen mellan Israel och Gaza skulle bli bestående, den kom vid en tidpunkt då han samtidigt försökte värja sig mot anklagelser för att ha tagit mutor och en proteströrelse, utlöst av hans plan på att slipa ner rättsväsendets makt och omskapa det politiska systemet i landet med Orbán som förebild. I ett desperat försök att komma ifrån dessa bakslag har han kastat sig ut i detta krig, som han

utmålar som ”en kamp mellan ljusets barn och mörkrets barn, mellan mänskligheten och djungelns lag”. Israels egenproducerade bosättarfascister, som i hans kabinett representeras av Bezall Smotrich och Itamar Ben-Gvir, båda öppna förespråkare för etnisk rensning, har dödat flera palestinier på Västbanken sedan Hamas attack (inklusive de som armén dödat, siffran över dödsoffer uppgår till över sextio). Palestinska medborgare i Israel är rädda för den sorts attacker de utsattes för i maj 2021 av judiska gäng under Enhets-intifadan. Och vad beträffar befolkningen i Gaza får de inte bara betala för Hamas dåd, än en gång tvingas de också betala för Hitlers brott. Och behovet av att åberopa sig på Förintelsen har blivit Israels ideologiska *Iron Dome* [Luftförsvarssystemet mot palestinska missiler, ö.a.], skölden mot all kritik av dess agerande.

Vad siktar Netanyahu ytterst på? Att eliminera Hamas? Det går inte. Trots allt Israel gör för att utmåla det som den palestinska grenen av Islamiska staten, och hur reaktionärt och våldsam samt Hamas än är utgör det också en islamisk nationalistisk organisation, och ingen nihilistisk sekt, och en del av det politiska samhället i Palestina. Man livnar sig på den förtvivlan ockupationen åstadkommit och går inte att likvidera, lika lite som det går att likvidera de fascistiska fanatikerna i Netanyahus kabinett (eller, för den delen, terroristerna i Irgun, som genomförde bombningar och massakrer på 1940-talet för att senare bli en del av det politiska etablissemangen i Israel). Morden på ledare för Hamas som Sheikh Ahmed Yassin och Abdl Aziz al-Rantissi, båda dödade 2004, kunde inte förhindra organisationen från att stärkas och bidrog till och med till det. Inbillar sig Netanyahu då att han kan tvinga palestinerna att lämna ifrån sig sina vapen, eller ge upp kraven på en egen stat, gnom att bomba dem till underkastelse? Det har man försökt, om och om, och resultatet har oföränderligt varit en ny och än mer förbittrad generation av palestinska aktivister. Israel är ingen papperstiger, som ledarna för Hamas ville mena efter 7 oktober, då de fortfarande kunde jubla över att ha fått döda israeliska soldater medan de låg och sov. Och Israel är alltmer ur stånd att ändra kurs på grund av att dess politikerklass saknar fantasi och kreativitet – för att inte tala om någon känsla för rättvisa eller andra människors värdighet – vilket krävs för att uppnå en varaktig överenskommelse.

En ansvarskännande USA-administration, mindre beroende av hänsyn till kommande val och mindre beroende av det pro-israeliska etablissemangen, hade kunnat utnyttja den aktuella krisen till att uppmana Israel att inte bara omvärdera sin säkerhetsdoktrin, utan även sin politik gentemot det enda folk i arabvärlden som man inte visat något intresse av att skapa verklig fred med: palestinerna. I stället har Biden och Blinken upprepat Israels plattityder om kamp mot ondskan, samtidigt som man lugnt glömt Israels ansvar för den politiska återvändsgränd man hamnat i. USA:s trovärdighet i regionen, som aldrig varit särskilt stor, är nu till och med svagare än under Trump-administrationen. Den 18 oktober avgick Joshua Paul, som i över elva år varit chef för utrikesdepartementets byrå för politiskt-militära frågor, i protest mot administrationens beslut att fortsätta leverera vapen till Israel. En hållning av ”blint stöd till den ena parten” skrev han i sitt avskedsbrev, har lett till en politik som är ”närsynt, destruktiv, orättfärdig och strider mot just de värderingar vi utåt påstår oss omfatta”. Knappast underligt att den enda arabstat som kritiserat Al-Aqsa-flodvågen var Förenade Arabemiraten. Dubbla måttstockar från USA:s sida – och det skoningslösa israeliska svaret – har gjort det omöjligt.

Den oomkullrunkeliga sanningen är att Israel inte kan utplåna palestinskt motstånd med våld, lika lite som palestinerna kan vinna något befrielsekrig på algeriskt vis: israeliska judar och palestinska araber sitter fast i varandra, såvida inte Israel, den långt starkare parten, för gott driver palestinerna i landsflykt. Det ena som kan rädda Israels och Palestinas folk, och förhindra ännu ett Nakba – något som är fullt möjligt, medan ytterligare en Förintelse bara är en traumatisk hallucination – är en politisk lösning där båda erkänns som likvärdiga med-

borgare och ger dem möjlighet att leva i fred och frihet, oavsett om det sker i en demokratisk stat, i två stater eller i en federation. Så länge den lösningen undviks är fortsatt försämring, och till och med en större katastrof, mer eller mindre garanterat.

Mediapart

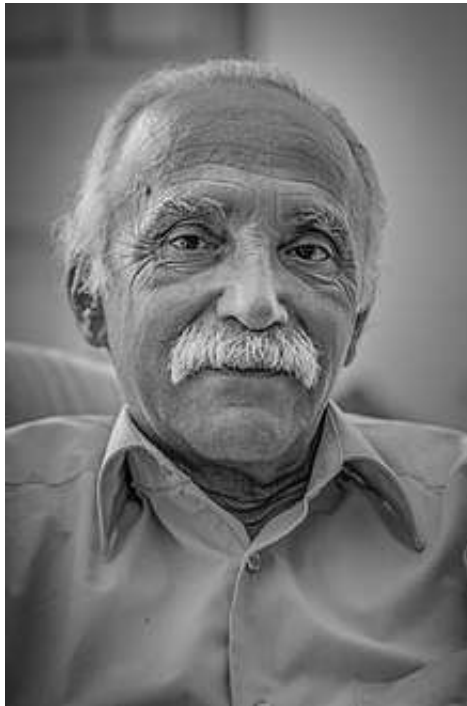
Michel Warschawski: "Vi har överskridit vad som är krigsförbrytelser i Gaza"

Rachida El Azzazi

Mediapart, 28 oktober 2023

Den israeliske författaren och journalisten Michel Warschawski anser att Israel är i färd med att begå "ett brott mot mänskligheten" i Gaza. Han är också starkt kritisk till den mediokra debattnivån i Väst.

Michel Warschawski är ett känt namn inom fredsrörelsen och vänstern i Israel med starkt engagemang mot ockupationen och koloniseringen. I en intervju med *Mediapart* fördömer han "det brott mot mänskligheten" de civila i Gaza utsätts för.

Michel Warschawski. Foto: Claude Truong-Ngoc / Wikimedia Commons – CC-by-sa-3.0

Som svar på den massaker Hamas genomförde på israelisk mark bombar Israel sedan den 7 oktober Gazaremsan urskiljningslöst och dödar och sårar tusentals civila. Bombningarna har aldrig varit så intensiva mot den palestinska enklaven, som avskurits från omvärlden (internet och telekommunikationer). Hur skulle du beteckna detta våld?

Vi har överskridit vad som är krigsförbrytelser och går mot ett brott mot mänskligheten i Gaza. Internationella brottmålsdomstolen måste ta sig an frågan. Befolkningen i Gaza får åter betala ett högt pris, utan att för den skull detta blodbad, alla tusentals döda i Gaza, lugnar allmänna opinionen i Israel som känner sig oerhört hotad.

Jag är mycket orolig över den galenskap vår extremhögerregering visar prov på och internationella påtryckningar och försök att lugna stämningarna har mycket liten inverkan på den.

Vi har att gör med extremister redo att gå hur långt som helst, dessutom är de odugliga och skurkar. Netanyahu är deras gisslan. Och det är skrämmande.

Är barbari och blind hämnd det som nu bestämmer kompassriktningen från bägge sidor i en konflikt som pågått i decennier?

För det första vägrar jag tala om någon symmetri mellan de båda parterna. Vi har en ockupant och en ockuperad. Även om den ockuperade använder sig av oacceptabla metoder som måste fördömas. Men en sak får vi aldrig glömma: det är Israel som är ockupant, som har nycklarna till en lösning. Palestinierna har drivits till det yttersta, av förtvivlan, men också av en känsla av värdighet. ”Ska vi gå under kan vi lika gärna göra det i kamp för vårt land.”

Jag blev ganska skakad, och är det fortfarande, av de massakrer Hamas gjort sig skyldigt till. Alla känner vi en stor sorg, något som tynger oss. Min dotter och hennes kompisar började gråta den 7 oktober och vi karlar några dagar efteråt. Det som skakade mig mest var förstås våldet, även om jag kan förstå hur det uppstår, hos en politisk ledning, hos en befolkning som lever i en tryckkokare i Gaza och som till sist exploderade.

Men vad som också skakat mig är att ingen stat fanns närvarande, inte Benyamin Netanyahu och hans allierade inom extremhögern. Det var civilsamhället som fick ingripa. Och fram till idag är det föreningar, grupper av medborgare, inte staten som tar sig an flyktingarna från de judiska samhällen som omger Gaza. Så långt har det gått att Netanyahu själv för första gången sagt: ”När kriget är över måste en räakenskapens dag komma.” Staten har agerat under all kritik.

Du säger att ”Israel har nycklarna till en lösning”. Hur ser den lösningen ut?

Lämna de ockuperade områden. Och inte orsaka en till *nakba* [”katastrof” på arabiska och beteckning på när 760 000 palestinier tvingades fly och lämna sina hem under det första israelisk-arabiska kriget, som sammanföll med bildandet av staten Israel]. En medlem av den israeliska regeringen har sagt att nu är det dags att göra klart jobbet från 1948. Den uppfattningen, att vi behållit alldeles för många palestinier på vårt territorium, är något som vår regering är besatt av. Man är ute efter att rensa Israel och göra det till en judisk stat demografiskt, dvs en stat bestående av enbart judar.

Det var andemeningen i den grundläggande lag som röstades igenom för två år sedan: Israel som folk-nation, som nationalstat för det judiska folket. Det strider helt mot de löften den unga staten Israel gav för att bli accepterad av FN 1949. Det handlar inte bara om att inte längre erkänna palestiniernas nationella rättigheter, utan också om att fortast möjligt bli kvitt dem. Det är hårresande.

Den israelisk-palestinska konflikten kommer i förgrunden geopolitiskt på det mest blodiga sätt. Är detta blodiga våld också resultatet av att Palestinafrågan hamnat offside och att många diplomatiska kretsar, i såväl Väst som i arabstaterna, skulle vilja begrava den, inte minst genom Abraham-avtalet?

Ja, den israelisk-palestinska konflikten finns där, fortfarande rykande aktuell. En del av dem som sitter vid makten i Israel trodde att den gick att strunta fullständigt i och som om ingenting hänt normalisera relationerna med arabvärlden. De tog rejält miste.

Israel vill ha både smöret och pengarna för smöret, dvs å ena sidan normalisera, men å den andra inte ändra något i sin politik. På tv har jag sett de stora demonstrationer som ägt rum i arabländer som Marocko. Trots allt är arabregimerna lite beroende av den allmänna opinion som helt klart känner med palestiniernas lidande.

Det som skedde den 7 oktober var något som måste komma. Två gånger i veckan är vi några vänner som brukar ses på ett litet kafé, de är nog mer vänster än höger, men inte direkt yttersta vänstern, lite äldre personer. De är inte ute efter hämnd. I allmänhet är det förnuftigt folk, men den här gången var det inte lätt att få dem att förstå att det våld som skett var oundvikligt.

Och varför var detta våld oundvikligt?

Det är den princip som får en tryckkokare att explodera! Det går inte att placera två miljoner människor i en tryckkokare i Gaza och sen inte tro att den förr eller senare måste explodera. Två miljoner människor instängda på ett oerhört litet område och utsatta för blockad sedan mer än ett decennium.

De två miljoner människorna har rättigheter, till att börja med rätten att existera, att andas. Nu utsätter Israel dem för en total belägring som repressalie, stänger av vattnet, soppar livsmedel, medicin, elektricitet, internet, telefonförbindelser. Att agera så är oacceptabelt.

I Väst, bl a i Frankrike, ser jag en ynkelig debatt, som inte svarar mot det oerhörda allvaret i situationen. I stället för att göra allt för att få till stånd ett omedelbart eldupphör väljer ett stort antal politiska ledare att förklara sin trohet mot Israel. Och inför en hel värld blir de till medbrottslingar till ett brott mot mänskligheten.

Är det efter 7 oktober fortfarande möjligt för vänstern i Israel att förklara situationen för palestinierna för Israels folk, eller håller vänstern på att gå under?

Sedan en tid står det illa till med den och det som hänt kommer inte att förbättra något. Den israeliska vänsterns styrka var att den var judisk-arabisk. Och att vara judisk-arabisk gav den också kvantitativ styrka. Men sedan år 2000 har den judisk-arabiska fronten gått på några riktiga smockor och antalet deltagare i anti-krigs protester och protester mot ockupationen har minskat. Det får vi sota för idag.

Men lite hopp kanske du ändå hyser?

Min farfar stod för det sunda förnuftet hos en polsk jude som emigrerat till Frankrike utan mycket till skolgång och han brukade säga till oss: "Vi vet inte hur framtiden kommer att se och då kan man lika gärna hoppas på det bästa i stället för på det värsta." Det är min inställning också. Jag vet att det finns möjligheter. Det handlar bara om politisk vilja och internationella påtryckningar. Förresten är det inte uteslutet att denna blodiga utveckling också leder till att Netanyahu faller, det skulle göra mig väldigt glad och är nog en känsla som många israeler delar.

Den allmänna opinionen i Israel är mycket lätttröglig. Den kan vara oerhört krigisk idag men också snabbt kasta sig över något som kan se ut som en lösning. Tel Aviv är helt riktat mot Europa, mot Väst. Och sedan har vi resten av Israel. Som är lite som städerna och förorterna hos er. Det är folk som röstar höger i allmänhet, i motsats till Tel Aviv, som är mycket mer vänster, eller center-vänster.

Och den sprickan kommer, som jag ser det, att öka. Det handlar om två Israel. Förresten kallar man sedan årtionden förorterna här för "det andra Israel", de fattiga städer som man exempelvis hittar vid gränsen till Gaza.

New York Review of Books

Skäl till förtvivlan

Raja Shehadeh

Ur *New York Review of Books*, 26 oktober 2023

2008 tilldelades Raja Shehadehs det framstående brittiska Orwell-priset för sin bok *Palestinian Walks*. Hans senaste bok *We Could Have Been Friends, My Father and I* (2022) ingår bland finalisterna i National Book Award.

Ett mänskligt lidande i Gaza bortom allt förnuft

Lördagmorgonen den 7 oktober väntade vi på rörmokarna som lovat komma tidigt till vårt hus i Ramallah då nyheten kom om Hamas överraskningsattack på Israel. När rörmokarna kom var de två. Den yngre kunde inte låta bli att titta på de videoclips Hamas lade ut. Jag kunde se honom le så fort det kom ett nytt om hur palestinier med gevär rev ner de murar och grindar som hållit Gaza innesluttat de senaste sexton åren. Euforin är oundviklig överallt där fångslade bryter sina kedjor och tar sig ur fångenskapen.

Den äldre rörmokaren var dystrare. Han var femtiofem – femton år yngre än jag. Precis som jag har han upplevt flera krig och revolter. Men vi var båda eniga om att den sista djärva attacken inte liknade något vi sett förut. Den visade både att inga israeliska befästningar klarar av att hålla palestinerna i schack för gott och att israelerna aldrig kommer att gå säkra så länge som de håller 2,3 miljoner människor instängda på en yta av 45 kvadratkilometer [...] och befolkningen på Västbanken instängd i enklaver utan förbindelse och omringade av judiska bosättningar. Det tragiska är att i brist på någon verklig politisk opposition kommer den nuvarande israeliska högerregeringen inte att dra någon av de självklara slutsatserna.

Alla vi som bor på de ockuperade områdena har känt spänningarna öka det senaste halvåret när bosättare genomfört kontinuerliga kriminella attacker på palestinska civila på Västbanken. ”Sammanlagt 1 105 personer från 28 samhällen – cirka 12 procent av befolkningen där – har tvingats lämna sina bostäder sedan 2022”, säger FN:s kontor för samordning av humanitära frågor. De som flytt har angett ”bosättarnas våld och att bosättarna satt stopp för fortsatt tillgång till odlingsmark” som främsta skäl. Bosättarna, som i juli förfogade över 2 600 vapen

från Israels armé inskränkte inte längre sina anspråk på de 62 procent av vårt land som Israel gör anspråk på – det som kallas Område C –, utan gör också intrång på områden, som de som gränsar till Nablus, som enligt Osloavtalet står direkt under den Palestinska Myndighetens kontroll. Det säger allt om Israels respekt för avtal med motståndaren.

Det fanns andra skäl till förtvivlan. Belägringen av Gaza, som pågått sedan 2007, tycktes utan slut och Itamar Ben-Gvir, minister för nationell säkerhet, har nyligen ägnat sig åt att minska de hårt erövrade rättigheterna för de 4 499 palestinierna i israeliska fångelser. Den 18 oktober godkände Knesset en tillfällig ordning som gav fängelsemyndigheterna rätt att låta de intagna sova på madrasser på golvet för att minska kraven på boendetrymme. Palestinska fångar har också förnekats besök av sina familjer och telefonkontakter med yttervärlden.

Något som också malde i huvudena på palestinska muslimer var fanatiska israelers långsamma men ihärdiga försök att få utöva sina riter i Al Aqsa-moskén i Jerusalem, Islams tredje heligaste plats, vilket fått oss att känna att det inte längre fanns något heligt för bara oss. Det var de händelserna som fick Hamas att döpa sin attack till ”Al-Aqsa-flodvågen”.

Israel kom inte längre med några löften, oavsett hur magra, om någon framtida lösning. Fredsprocessen var död, Israel kände sig tryggt med att ”hantera konflikten” och göra uppdelningen bestående mellan Gaza och Västbanken. Netanyahu:s regering har i övermått gjort det klart att Israel gör anspråk på hela det geografiska Palestina. I september stod Netanyahu i FN och meddelade, som det hette i pressreleasen efteråt, att ”Israel kan bli en brygga av fred och välstånd och bana väg för ett nytt Mellanöstern”. Han visade en karta över regionen där Palestina inte fanns med. ”Vi får inte”, sade han, ”ge den palestinska staten någon vetorätt mot fredsprocessen.”

Israelerna borde känna till att våld kommer att bryta ut när folk inte längre har något hopp eller något alternativ. Det Hamas utnyttjade var att Israels regering arrogant viftat bort att det kunde leda till en sådan reaktion om man fortsatte att agera som ett herrefolk mot palestinierna.

Det är troligt att Netanyahu hoppats på krig. Och åtminstone har detta hittills tillfälligt räddat honom undan de protester som svept över Israel de senaste månaderna och den 12 oktober kunde han bilda en samlingsregering med sin center-höger rival, den f d armégeneralen Benny Gantz. Men Netanyahu inser troligen också att fristen kommer att bli kortvarig. En attack av detta omfång under hans överinseende borde ha lett till hans omedelbara avgång, men så länge som kriget mot Gaza fortsätter kommer han och hans försvarsminister Yoav Gallant inte bara att sitta kvar, utan dessutom med utvidgad makt. Kanske försöker han vinna tid genom att trappa upp repressalierna mot Gaza.

Palestinier, i Gaza eller på Västbanken, hade den 7 oktober goda skäl att frukta att större tragedier än tidigare var att vänta av dessa extremister. ”Fienden kommer att få betala ett pris utan motstycke”, sade Netanyahu den dagen. ”Vi är i krig och vi kommer att segra”. Senare hotade han med att göra Gaza till ”en öde ö”.

Den oron har infriats. Det mänskliga lidande som Gaza fått utstå sedan den 7 oktober är bortom allt förnuft. Måndagen den 9 oktober meddelade Galant att Israel skulle införa ”total belägring” av enklaven: ”De kommer inte att ha någon elektricitet, inga livsmedel, inget bränsle, allt kommer att vara slut.” Det har lett till att hälsovårdssystemet i Gaza när detta skrivet ”står inför kollaps”, som Läkare utan Gränser sagt, sjukhusen är ”överfulla och saknar resurser”. Den 21 oktober rapporterade *The Guardian* att läkare i enklaven uppgett att 130 förtidigt födda var ”i direkt fara på grund av bristen på energi”.

Över en miljon Gazabor har redan lämnat sina hem, många av dem har flytt sedan Israel beordrat alla i norr att evakuera. I sina metodiska försök att visa lokalbefolkningen att det inte

finns någon trygg plats i norra Gaza bombade Israel den grekisk-ortodoxa församlingslokalen där åtminstone femhundra muslimer och kristna sökt skydd, varvid arton personer dödades. Fotot av det nybyggda tältlägret i staden Khan Yunis i södra Gaza som hem för flyktingar norrifrån fick mig att tänka på bilder av de palestinier som hamnade i liknande läger sedan de tvingats lämna sina hem 1948.

En invånare i norr vid namn Lubna var en av dem som tvingades fara söderut till Khan Yunis – som också utsatts för upprepade bombningar de senaste dagarna. Enligt två reportrar i *The Guardian*.

Förutom bombningarna är bristen på vatten det värsta för hennes familj. Gaza har varit utan el i två veckor nu och därför finns inga möjligheter att hålla igång avsaltningsanläggningar eller vattenpumpar. Även om mer hjälpkonvojer släpps in från Egypten har Israel förbjudit dem att ta med sig bränsle för att inte Hamas ska komma åt det.

Var och en får knappt en liter om dagen, berättade Lubna för dem – klart under vad FN anger som ”minimum för att kort och gott kunna överleva”.

Den 26 oktober hade 27 journalister dödats sedan kriget startade, enligt Kommittén för Skydd av Journalister: fyra israeliska reportrar, en videofotograf från Reuters dödad i södra Libanon (av en granat avfyrad från den israeliska sidan) och 22 palestinska journalister i Gaza. En av få kvarvarande reportrar i Gaza är Jamileh Tawfiq, som i likhet med Lubna var tvungen att bege sig till Khan Yunis från sitt hem i norr. Hon berättade för *The Guardian* att hon befann sig i ett överfullt, ohygieniskt FN-läger. ”Ingen vet vad som kommer att hända härnäst”, sade hon:

Det känns som om de försöker kontrollera våra liv, de tvingade oss också att lämna våra hem, ingen vet om vi någonsin kommer att kunna återvända. Vi försöker hålla oss vid liv och även om det här skulle gå över tror jag inte att livet någonsin mer kommer att bli normalt.

Ovissheten, utan några utsikter till att kriget ska ta slut inom någon snar framtid, måste vara plågsam.

Under sitt besök den 18 oktober manade USA:s president Joe Biden Israel att tillåta införsel av humanitär hjälp i Gaza. ”Precis som för USA är det inte terroristerna som ska bestämma över er”, sade han till Israels ledare. ”För er är det lag och rätt som gäller.” Efter långa förhandlingar med Israel började Egypten den 21 oktober att tillåta upp till tjugo långtradare om dagen att föra in medicinskt bistånd och annan hjälp via gränsövergången i Rafah – bara en liten smula av den hjälp Gazas befolkning behöver. Före kriget korsades den gränsövergången av 500 långtradare per dag.

Det som saknas i transporten var ”bränsle som behövs för att hålla igång sjukhusen, få ambulanserna kan rulla eller pumpa upp vatten” sade en talesperson för NGO:n Action Aid till en annan reporter från *The Guardian*:

Dagligen hör vi om samhällen som går samman för att donera allt bränsle man har över för att kunna hålla igång inkubatorer som behövs för nyfödda ... Behovet av ett eldupphör är akut och att humanitära korridorer öppnas.

Men Israels armé kommer säkert att hitta ett sätt att fortsätta döda ytterligare tusentals stridande och civila. Dödssiffrorna över de pågående bombningarna av Gaza är redan långt högre än under det tidigare fullskaliga kriget med Gaza för nio år sedan.

Civila palestinier på Västbanken har heller inte förskonats från våldsamma repressalier. På en två mil bred remsa öster om Ramallah har tungt beväpnade bosättare tvingat samhällen med palestinska beduiner att fly – dvs vad den humanitära koordinatör för den israeliska människorättsorganisationen Yesh Din betecknat som ”annektering i det tysta”. Den 20

oktober rapporterade *Al Jazeera* att ”i och med att vägspärrar stängts och vägarna blivit för farliga att färdas på” är palestinska byar i Område C avskurna från humanitära insatser. ”De har inget skydd alls” sade en talesperson för människorättsorganisationen B’Tselem till nyhetskanalen. Det har gjort bosättarna fräckare. På en video från B’Tselem går en bosättare in i byn At-Tuwani i Syd-Hebron bergen och fram till en palestinsk man och skjuter honom utan vidare medan israeliska soldater tittar på.

Krig kan ofta vara förebud om förändring. Men tidigare krig i regionen har inte lett till några steg mot fred. Israel har fortsatt att hävda att man inte har någon partner i fredssamtalen och har heller inte brytt sig om att odla någon. Mahmoud Abbas, ledare för den Palestinska myndigheten, som konsekvent motsatt sig väpnat motstånd och vid upprepade tillfällen krävt en förhandlingslösning, sattes nyligen på plats av en högre israelisk företrädare i kretsen kring Netanyahu som kallade honom ”borgmästaren i Ramallah”.

Det ligger något av självbedrägeri i Israels beslutsamhet att bara söka efter hämnd mot Hamas i stället för fred med palestinierna. För det kommer aldrig att gå att krossa palestinierna eller tvinga bort dem. Länderna i omgivningen har bestämt motsatt sig att släppa in palestinska flyktingar. Egypten har än så länge vägrat låta invånare i Gaza ta sig ut via gränsövergången i Rafah, enda in- och utgången ur Gaza utanför Israels kontroll, medan Jordaniens kung Abdullah gjort klart att det ”inte får komma några flyktingar till Jordanien och inte några till Egypten”.

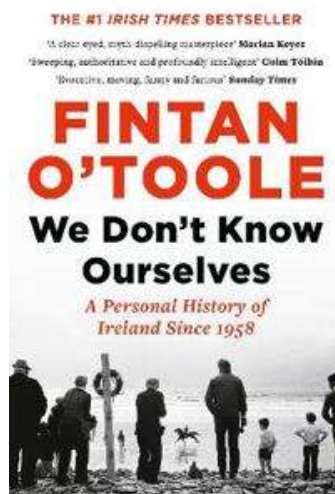
Men oavsett om gränserna öppnas eller inte är palestinierna själva fast beslutna att inte låta Israel iscensätta ett andra Nakba genom en etnisk rensning av Gaza. Hittills har den israeliska armén haft blandade framgångar med att tvinga invånarna i den norra delen av enklaven att bege sig söderut. Minst 700 000 har flytt till södra Gaza, men kring 350 000 är kvar i Gaza City. Israelerna ska ha klart för sig att vi tänker stanna här och som min far, juristen Aziz Shehadeh sade efter ett liv i fredens tjänst, kommer den enda verkliga segern först när vi har ömsesidigt erkännande och självbestämmande.

Ingen ände i sikte i Gaza

Fintan O’Toole

New York Review of Books, 31 oktober 2023

Fintan O’Tooles senaste bok, *We Don’t Know Ourselves: A Personal History of Modern Ireland* gavs ut i fjol.

Vilka är Netanyahus politiska och moraliska gränser?

Om krig sägs vara politikens fortsättning med andra medel förefaller Israels attack på Gaza vara fortsättning av avsaknad av politik med andra medel. Det verkar som om Israel inte har någon klar uppfattning om vad man har som slutmål. Utan någon klar förståelse av vad man vill uppnå finns heller inget svar på den mest avgörande moraliska och strategiska frågan: När är det tillräckligt? Också i hämndens kusliga logik har priset för Hamas motbjudande grymheter den 7 oktober sedan länge avbetalats. Antalet döda – om det är tänkt som mått på vedergällningen – har sedan länge överskridit vad som krävs för jämlikt lidande. Vilken faktor måste döda judar multipliceras med? När, som W B Yeats frågade sig i en annan konflikt, räcker det?

”Nu räcker det” var hur Yitzhak Rabin, Israels dåvarande premiärminister, uttryckte sig i sitt berömda anförande i september 1993 i samband med att Osloavtalet undertecknades:

Vi som stridit mot er palestinier säger idag till er med hög och tydlig stämma: Nog med blod och tårar. Nu räcker det ... Idag ger vi freden en chans och säger det åter och åter till er: Nu räcker det.

Nu räcker det är både ett politiskt mål och en moralisk gräns. Utan det första är det svårt att ange det andra. För att veta hur långt man kan gå måste man veta vart man vill gå. Benjamin Netanyahus regering verkar veta varken det ena eller andra.

Det har rapporterats mycket bra om de förfärliga underrättelsemissar som gjorde massakrerna den 7 oktober möjliga. Men de i sin tur härrör ur något mycket djupare: en kognitiv blunder. Det har bokstavligen funnits en falsk känsla av trygghet. I sitt tal när han 1994 tog emot Nobels fredspris uttryckte Rabin i klarast tänkbara termer omöjligheten av trygghet utan fred: ”Det finns bara ett radikalt sätt att helga människoliv. Inte pansarfordon, eller stridsvagnar, eller flygplan, eller befästningar i betong. Den enda radikala lösningen är fred.”

Att skapa fred är en politisk process. Krig kan åstadkomma formerna för hur det sker, men det är inte så fred uppstår. Rabin, en av Israels mest erfarna krigare, insåg den sanningen. Mordet på honom och uppkomsten av Netanyahu innebar att den lärdomen övergivits. Politik – förhandlingar om en rättvis lösning med palestinierna – övergavs och ersattes med illusionen om att trygghet faktiskt kunde skapas och upprätthållas av flygplan, stridsvagnar, befästningar och övervakningsteknologi. Den illusionen har lidit en fruktansvärd död, men fortsätter att existera i form av en zombie. Den består för att första förutsättningen för en återgång till politik skulle innebära ett erkännande av att allt Netanyahu stått för varit en katastrof, inte bara för palestinierna utan också för Israel.

Israel har redan provat två radikalt olika strategier i Gaza. Den första handlade om en välbekant militär och politisk ortodoxi: erövring och kolonisering. Efter att ha tillhört Ottomanska riket och sedan det brittiska mandatet i Palestina styrdes Gaza av Egypten efter 1948, även om varken den gamla befolkningen eller den stora flyktingvågen fick egyptiskt medborgarskap. Efter att Gaza 1956 erövrats av Israel återlämnades det snabbt till egyptisk kontroll, men efter att ha återerövrats under Sexdagarskriget 1967 styrdes området av en israelisk militärguvernör i nära 40 år. (Civil kontroll av Gaza City överfördes till den Palestinska Myndigheten 1994.) I slutet av 1970-talet inbillade sig Menachem Begins högerregering att hans styre kunde göras permanent och stabilt om tillräckligt med judar bosatte sig i Gaza – ett antal stort nog att skapa en känsla av existentiellt hot bland palestinierna men för litet för att upprätta någon kontroll av remsan. Israel behövde 3 000 soldater för att skydda dessa 8 500 judar. Under andra intifadan förlorade man 230 av de soldaterna.

Ariel Sharons beslut 2005 att avsluta den militära ockupationen och upplösa bosättningarna var ingen plötslig nyck. Det var att inse realiteterna: försöket till kolonisering post-1967 gick inte att vidmakthålla. Ockupationen av Gaza hade inte gett Israel någonting utan bara resulterat i döda soldater, bortslösade pengar och minskad internationell goodwill. Det är värt att erinra om att Netanyahu var för reträtten av sunda politiska skäl för att sedan vara mot den av cyniska politiska sådana.

Det var inte för inte som Netanyahu 2014, då Hamas avlossade raketer in i Israel, avvisade krav från sin egen utrikesminister Avigdor Liberman om att åter gå in militärt i Gaza och ockupera det. Under valkampanjen 2008 hade Netanyahu aggressivt väsnats om att ”vi kommer att göra jobbet klart. Vi kommer att störta Hamas terrorregim”. Men det var bedrägligt tal. Netanyahu ville aldrig störta Hamas regim. Av retoriska skäl ville han underhålla hotet om att han kunde göra det, hårda ord som inget betyda. Det är det tomma fordonet som Netanyahu nu försöker fylla med mål och mening – och med blod.

För Israel var just Hamas det verkliga alternativet till militär ockupation och kolonisering. De religiösa fundamentalisterna – fastlåsta i extrem antisemitism och tal om att utplåna Israel – gick att utnyttja för att underminera den palestinska befrielseorganisationen PLO och, efter 2005, att hålla den palestinska rörelsen splittrad mellan Gaza och Västbanken. Det märkliga i den inställningen låg inte i illusionen om att en jihadistisk rörelse någonsin i någon praktisk mening skulle kunna bli en israelisk bundsförvant, utan i den kusliga form av krig det ledde till. Eftersom Hamas kunde fortsätta att attackera Israel kunde Israel också fortsätta att slå tillbaka. Repressalierna blev blodiga och ofta förfärliga vad gäller mängden civila offer. Men de var också kalibrerade för att se till att Hamas behöll makten i Gaza.

En studie av Israels krig i Gaza mellan 2009 och 2014, som USA:s militär beställt av tanke-smedjan *Rand Corporation* och som publicerades 2017, visade att krigsföringen varit speciellt utformad för att *inte* besegra fienden:

Israel hade aldrig som mål någon avgörande seger i Gaza. Även om Israel kunde besegra Hamas militärt kunde man inte störta Hamas utan risk för att en mer radikal organisation tog över i Gaza. Och Israel ville heller inte ta ansvaret för att styra Gaza i det maktvakuum som kunde uppstå efter kriget.

Implicit i denna politik av upprepade attacker med överväldigande eldkraft mot en regim samtidigt som man inte ville segra låg omöjligheten av någon ände på konflikten. Det kunde aldrig bli fred men heller inget avgörande krig. Även om tusentals palestinier och hundratals israeler dog i dessa sporadiska utbrott av extremt våld var syftet att hålla denna brutalitet på vad *Rand Corporation* kallar ”en hanterbar nivå”.

Idén om ett kontrollerbart blodbad slutade med ohämmad slakt den 7 oktober. Netanyahu blev över en natt tvungen att överge det schema som varit grundbulten i hela hans syn på den palestinska frågan: att hålla Hamas starkt nog för att förvägra den Palestinska Myndigheten all auktoritet, men svagt nog för att inte utgöra mer än ett sporadiskt och begränsat hot mot israeliska medborgare.

Att Israels Plan A misslyckats erkändes med det ensidiga tillbakadragandet från Gaza 2005. Det än mer katastrofala sammanbrottet för Plan B har fått medges sedan Hamas attacker krossat illusionerna om bokstavligt och politiskt tillbakahållande. Men det enda svar Netanyahu verkar kapabel till är en totalt osammanhängande blandning av Plan A och Plan B. Under oviss tid kommer det att bli en militär ockupation. Men den kommer att sluta med en form av omvänd vision av det läge som uppstod efter tillbakadragandet 2005: makt utan ansvar. Israel kommer att utöva total makt över Gaza. Men man kommer inte att ta något ansvar för Gaza. Det är ingen plan. Det är en kombination av två misslyckanden.

Militär ockupation fungerade inte när Gaza hade en mindre palestinsk befolkning, när dess städer var reducerade till spillror och när det fanns en generation mindre som vuxit upp i hopplöshet och hat. Det finns ingen som tror att det skulle fungera den här gången. På samma sätt har tron att Gaza skulle gå att kontrollera utifrån av en israelisk regering utan ansvar gentemot befolkningen där och utan några förpliktelser gentemot dess välfärd, och som det skulle gå att isolera från det lidande som blir följden, visat sig vara katastrofal. Förhoppningen att de brustna skärvorna av dessa båda havererade strategier skulle gå att limma ihop till vad Israels försvarsminister Yoav Gallant talat om som ”en ny säkerhetsregim” saknar all trovärdighet.

Bomber och stridsvagnar ger inga svar på några frågor. Vem ska styra Gaza om inte Hamas eller Israel självt? Tror Israel verkligen att någon annan – endera ett internationellt konsortium eller en palestinsk marionettregim – kommer att segla in i ett bloddränkt helvete av spillror och damm, befolkat av traumatiserade överlevande, och ta ansvar för att återuppbygga, övervaka och styra det? Hur ska Israel kunna skapa den sorts fred med sina närmaste grannar som behövs för att säkerheten för dess medborgare ska gå att återställa?

Medan sådana politiska frågor förblir obesvarade är det likadant med de moraliska. Hur många döda är för många? Hur ska det gå till att följa internationell rätt och normal anständighet i städer proppfulla med barn, kvinnor, gamla och sjuka? Vad betyder ”själv” i talet om Israels rätt till ”självförsvar”? Ser man sitt rätta jag i denna blodsutgjutelse? Kan man föreställa sig en tillvaro bortom hämnden?